

ילקוט אושפיזין

והוא

סדר אמירת אושפיזין

ותפלת יהי רצון שאומרים בסוכה

בצירוף

לקט אמרים ורעיונות

מדברי מרנן רבותינו הגאונים הקדושים זי"ע

לבית איזביצא-ראדזין

על סדר ימי האושפיזין הקדושים

כאשר עיניכם תחזינה מישרים

יוצא לאור בס"ד

בידי מכון "תפארת ראדזין"

להוצאת והפצת תורת רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פה עיר התורה והחסידות בני ברק

ערב חג הסוכות תשפ"ז

תוכן העניינים

סדר אמירת אושפיזין ויהי רצון לפני ישיבה בסוכה.....3

דברי תורה מאת כ"ק מרנן רבותינו הקדושים זי"ע

על סדר האושפיזין.....5

לאושפיזא דאברהם אבינו (א' דסוכות).....6

לאושפיזא דיצחק אבינו (ב' דסוכות).....10

לאושפיזא דיעקב אבינו (ג' דסוכות).....12

לאושפיזא דמשה רבנו (ד' דסוכות).....16

לאושפיזא דאהרן הכהן (ה' דסוכות).....21

לאושפיזא דיוסף הצדיק (ו' דסוכות).....24

לאושפיזא דדוד המלך (הושענא רבא).....27

©

כל הזכויות שמורות

להוצאת "תפארת ראדזין"

להפצת ספרי ותורת רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא ראדזין

שעל ידי מוסדות חסידי ראדזין בארץ הקודש

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

סדר אמירת אושפיזין ו'יהי רצון' בכניסה לסוכה

בבואו מבית הכנסת יעמוד בפתח הסוכה מלגו, ויאמר:

**עולו אֲשְׁפִיזִין עֲלָאין קְדִישִׁין, עולו אַבְהֵן עֲלָאין קְדִישִׁין, לְמִיתַב
בְּצֵלָא דְמַהֲמִנּוּתָא עֲלָאָה, בְּצֵלָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.**

הַרְגִּי מוֹכֵן וּמְזוּמָן לְקִיִּים מִצּוֹת סֶכֶה כַּאֲשֶׁר צוּנִי הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ,
בְּסִפּוֹת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָאֲזוּרָה בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בְּסִכּוֹת: לְמַעַן יִדְעוּ
דּוֹרוֹתֵיכֶם כִּי בְּסִפּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

תִּיבּוּ אֲשְׁפִיזִין עֲלָאין קְדִישִׁין תִּיבּוּ, תִּיבּוּ אֲשְׁפִיזִין דְּמַהֲמִנּוּתָא תִּיבּוּ בְּצֵלָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זַכָּאָה חֲלָקְנָא וְזַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב כִּי
חֲלָק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חָבֵל נִחַלְתּוֹ: לְשֵׁם יְחִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתִּיהָ,
לְיַחְדָּא שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל: וְיִהִי נֶעֱם ה' אֱלֹהֵינוּ
עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵי, שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינְתְּךָ בֵּינֵינוּ, וְתַפְרוֹס
עֲלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמְךָ, בְּזִכּוֹת מִצּוֹת סֶכֶה שְׁאַנְחֵנוּ מִקִּיּוֹן, לְיַחְדָּא שֵׁם י"ה בּו"ה
וְשְׁכִינְתִּיהָ, בְּדַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ לְיַחְדָּא שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל,
וְלַהֲקִיף אוֹתָם מִזִּיו כְּבוֹדְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַטְהוֹר נְטוּי עַל רַאשֵׁיהֶם מִלְּמַעְלָה כְּנֶשֶׁר
יַעִיר קִנּוּ, וּמִשֵּׁם יוֹשֶׁפֶע שְׁפַע הַחַיִּים לְעַבְדְּךָ (פְּלוּנִי בֶן פְּלוֹנִית אַמְתָּךְ), וּבְזִכּוֹת
צִאֲתִי מִבֵּיתִי הַחוּצָה וְדֶרֶךְ מִצּוֹתֶיךָ אֲרוּצָה, יִחַשֵׁב לִי זֹאת כְּאִלּוּ הִרְחַקְתִּי נְדוּד,
וְהָרַב כְּבִסְנִי מַעֲוִנִי וּמַחֲטָאֵי טְהַרְגִּי, וּמֵאֲשְׁפִיזִין עֲלָאין אֲשְׁפִיזִין דְּמַהֲמִנּוּתָא
תַּהֲיִינָה אֲזֻנֶיךָ קְשׁוּבוֹת רַב בְּרָכוֹת, וְלִרְעֵבִים גַּם צִמְאִים תֵּן לַחֲמֵם וּמִימָם
הַנְּאֻמָּנִים, וְתֵתֵן לִי זִכּוֹת לְשִׁבְתִּי וְלַחֲסוֹת בְּסִתְרִי צֵל כְּנָפֶיךָ בַּעַת פְּטִירְתִּי מִן
הָעוֹלָם, וְלַחֲסוֹת מִזֶּרֶם וּמִמְּטָר, כִּי תִמְטִיר עַל רְשָׁעִים פָּחִים, וְתִהְיֶה חֲשׁוּבָה מִצּוֹת
סֶכֶה זֶה שְׁאֵנִי מְקִיִּים, כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל פְּרֻטִּיָּה וּדְקֻדְקִיָּה וּתְנַאֲיָהּ וְכָל מִצּוֹת
הַתְּלוּיִם בָּהּ. וְתִיטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה, וְתִזְכְּנוּ לִישֵׁב יָמִים רַבִּים עַל הָאֲדָמָה אֲדַמַּת
קֹדֶשׁ בְּעִבּוּדְתְּךָ וּבִירְאָתְךָ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

ראוי לומר בכל פעם שייכנס לסעודה בסוכה תפלה קצרה זו

רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁיִּהְיֶה חָשׁוּב לְפָנֶיךָ מִצּוֹת יְשִׁיבַת סֶכֶה זֶה,
כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל פְּרֻטִּיָּה וּדְקֻדְקִיָּה וּתְרִי"ג מִצּוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ, וְכֵאלּוּ כּוֹנֵנִתִּי
בְּכָל הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁכּוֹנֵנוּ בָּהּ אֲנֹשִׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה:

בליל ראשון כשנכנס לסוכה קודם שמסב לאכול ובכל יום קודם סעודתו יאמר

**אֶזְמִין לְסֻעֻדָּתִי אֲשָׁפִיזִין עֵילָאִין, אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב, מֹשֶׁה
אַהֲרֹן יוֹסֵף וְדָוִד:**

ביום הראשון יאמר

**בְּמָטוּ מִינֶךָ אַבְרָהָם אֲשָׁפִיזָא עֵילָאָה דִּיתְבָּא עִמִּי, וְעַמְךָ כָּל
אֲשָׁפִיזִי עֵילָאִי, יִצְחָק יַעֲקֹב מֹשֶׁה אַהֲרֹן יוֹסֵף וְדָוִד:**

ביום השני יאמר

**בְּמָטוּ מִינֶךָ יִצְחָק אֲשָׁפִיזָא עֵילָאָה דִּיתְבָּא עִמִּי, וְעַמְךָ כָּל
אֲשָׁפִיזִי עֵילָאִי, אַבְרָהָם יַעֲקֹב מֹשֶׁה אַהֲרֹן יוֹסֵף וְדָוִד:**

ביום השלישי יאמר

**בְּמָטוּ מִינֶךָ יַעֲקֹב אֲשָׁפִיזָא עֵילָאָה דִּיתְבָּא עִמִּי, וְעַמְךָ כָּל
אֲשָׁפִיזִי עֵילָאִי, אַבְרָהָם יִצְחָק מֹשֶׁה אַהֲרֹן יוֹסֵף וְדָוִד:**

ביום הרביעי יאמר

**בְּמָטוּ מִינֶךָ מֹשֶׁה אֲשָׁפִיזָא עֵילָאָה דִּיתְבָּא עִמִּי, וְעַמְךָ כָּל
אֲשָׁפִיזִי עֵילָאִי, אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב אַהֲרֹן יוֹסֵף וְדָוִד:**

ביום החמישי יאמר

**בְּמָטוּ מִינֶךָ אַהֲרֹן אֲשָׁפִיזָא עֵילָאָה דִּיתְבָּא עִמִּי, וְעַמְךָ כָּל
אֲשָׁפִיזִי עֵילָאִי, אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב מֹשֶׁה יוֹסֵף וְדָוִד:**

ביום הששי יאמר

**בְּמָטוּ מִינֶךָ יוֹסֵף אֲשָׁפִיזָא עֵילָאָה דִּיתְבָּא עִמִּי, וְעַמְךָ כָּל אֲשָׁפִיזִי
עֵילָאִי, אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב מֹשֶׁה אַהֲרֹן וְדָוִד:**

ביום השביעי (הושענא רבא) יאמר

**בְּמָטוּ מִינֶךָ דָּוִד אֲשָׁפִיזָא עֵילָאָה דִּיתְבָּא עִמִּי, וְעַמְךָ כָּל אֲשָׁפִיזִי
עֵילָאִי, אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב מֹשֶׁה אַהֲרֹן ויוֹסֵף:**

דברי תורה

מאת כ"ק מרנן רבותינו הקדושים זי"ע

לבית איזביצא ראדזין

על סדר האושפיזין

קדושת האושפיזין מתעוררת בבני ישראל

בימי חג הסוכות

אַזְמִין לְסֻעֻדַּתִּי אֲשָׁפִיזִין עִלְאִין...

[=נוסח הזמנת האושפיזין לסוכה]

רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע מסבר אוזננו בהבנת עניין ה"אושפיזין" והקשר שלהם עם חג הסוכות – וכה הם דבריו:

בפנימיותו של כל יהודי נטוע כוח רוחני, המגיע מיסודם ושורשם של האבות הקדושים. שכן מידותיהם ומעשיהם הטובים של האבות, פעלו והטביעו חותם קודש בזרע ישראל כמבואר בגמרא "ישראל ביישנים, רחמנים, וגומלי חסדים"!¹ וכפי מאמר הכתוב:² "כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ, יַעֲקֹב חָפֵל נִחָלָתוֹ".

אלא שקדושה פנימית זו, לרוב היא נסתרת בעומק הלב ומכוסה בפגמים שונים המתהווים מכוח מעשי האדם, הלכך אין היא באה תמיד לידי ביטוי. לשם הסרת הסתר זה, על היהודי להשתדל בעבודת השם יתברך ולטהר את לבו לפני אביו שבשמיים – ואז מתגלות בקרבו מידות קדושות העליונות הטבועות בליבו של אדם מישראל מכוח 'קדושת האבות'.

חג הסוכות זמן שמחתנו, שמגיע מיד לאחר יום הכפורים ומחילת עוונותיו של אדם – הינו זמן מסוגל לכך ביתר שאת. במועד נעלה ומרומם זה, מסוגל היהודי מכוח אהבת הבורא יתברך הפועמת בקרבו והשמחה במצוותיו, לעורר ולהביא לידי גילוי את מידותיהם הקדושות של האבות, הנטועות בעמקי נשמתו.

זוהי כוונתנו באמירת "סדר אושפיזין": לעורר ולזמן ליבנו, שנוכל לקבל ולספוג מקדושתם העילאית של "אושפיזין" העליונים המתעוררת בליבם של ישראל, בימים נעלים אלה של חג הסוכות.

[בית יעקב]

¹ יבמות עט, א.

² דברים לב, ט.

ט"ו תשרי – יום א' דסוכות

אושפיזא דאברהם אבינו

מעשה הבריאה עמד לרשות אברהם אבינו לסייעו בעבודתו

וּנְבָרְכוּ בְךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה [בראשית יב, ג]

במדרש מבואר³, כי אפילו ספינות שהיו מפרשות בים הגדול ומטענן יין, היו ניצולות מן הסערה בזכותו של אברהם. שואל המדרש, וכי מה זכות יש בכך לאברהם, הלוא בין כך היין ברובו הנו "יין נסך" שאסור בהנאה?? עונה המדרש, שתועלת עקיפה נצמחה לאברהם אבינו בגין הצפת השוק בשפע יין, באופן שאף יין כשר היה נמכר במחיר זול לאברהם ולכל 'הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְחָרִין'⁴.

מנהיר רבנו בעל "תפארת יוסף":

אברהם אבינו, עקב פעולותיו הנמרצות בהפצת אמונת הבורא בקרב הברואים כמאמר "וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְחָרִין" וכתרגומו⁵ "וְיֵת נַפְשָׁתָא דְשַׁעֲבִידוּ לְאוֹרִיתָא", עד שהיה מרגיל שם שמים בפי הבריות כמאמר "וַיִּקְרָא-שֵׁם בְּשֵׁם ה' אֱלֹהִים"⁶ – זכה להיות בגדר 'נזר הבריאה' עד שכל הבריאה הייתה שווה עבורו, כמאמר המדרש⁷ על הפסוק "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם"⁸, "בְּהַבְרָאָם" אותיות "אֲבֹרָהֶם", היינו שעיקר המכוון בבריאה היה עבור אברהם.

אי לכך, שורת הדין הייתה נותנת שהכול יסייעו לאברהם בדרכו לאן שיפנה, וכל מאורעות עולם יעזרו לאברהם אבינו במלאכתו בקודש. שהרי כל המכוון בבריאה הינו אברהם כאמור, נמצא אפוא שהבריאה חבה לאברהם אבינו את עצם קיומה. ולכן אף מאורע עקיף כספינות המפרשות בים, היה מן הדין שיהיה מסייע לאברהם בעבודתו.

³ בראשית רבה, פרשה לט, אות יא. והשווה גם יבמות סג, א. וראה ברכות ו, ב: "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה".

⁴ בראשית יב, ה.

⁵ שם.

⁶ בראשית כא, לג. וכפירוש רש"י: "ויקרא שם", על ידי אותו אשל נקרא שמו של הקב"ה אלוה לכל העולם, לאחר שאוכלים ושותים, אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, סבורים הייתם שמשלי אכלתם, משל מי שאמר והיה העולם אכלתם!" (עכ"ל רש"י, שם).

⁷ בראשית רבה, פרשה יב.

⁸ בראשית ב, ד.

בכך מסביר מרן בעל "תפארת יוסף" את המובא בחז"ל⁹ אודות הצלחת אברהם בעת 'מלחמת המלכים'¹⁰ שנזכרת בפרשת לך-לך, שהצלחתו נזקפה לזכות נס משמים כשעפר ואבנים שהיו עבדי אברהם זורקים היו נהפכים לחיצים ובליסטראות, עד שלא יכלו המלכים לעמוד כנגד אברהם וחניכיו ילידי ביתו.

כל זאת באה לו מן הטעם האמור, שכל קיום העולם נזקף לזכות אברהם אבינו, הלכך הדין היה נותן שאף עפר ואבנים שהם חלקי 'דומם' שבבריאה ייכנסו לשירותו של אברהם לצרכי הגנתו, מכיוון שאברהם אבינו בעבודתו בקודש הכניס עניין 'כבוד שמים' בעולם אף בחלקי 'הדומם' שבו, כאשר על ידי לימודו ודרכיו ניכר היה בעליל כי 'הכול ברא לכבודו'.

[תפארת יוסף, מסכת סנהדרין דף קח:]

*

וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. וְאַבְרָם פָּבֵד מְאֹד בְּמִקְנֵה בִפְסָף וּבְזָהָב

[בראשית יג, ב]

מהו לשון 'פָּבֵד מְאֹד' הנאמר ברכושו של אברם? [=וראו רש"י: 'טעון משאות']

מפרש רבנו בעל 'מי השלוח':

אברהם אבינו, בכל העיתים שעברו עליו עד הנה, מחזיק היה ברכוש מזערי בלבד, בבחינת הצדיקים שאודותם נאמר בכתוב¹¹ 'צָדִיק אֲכָל לֶשְׂבַע נֶפֶשׁוֹ'. והנה, עקב ירידתו למצרים, הושפע רכוש גדול על ראש אברהם בדמות 'צאן-וּבָקָר וְחֲמוֹרִים, וְאַתְנֹת וְגַמְלִים'¹², והיה מחזיק בבעלותו כסף וזהב ומקנה.

מכיוון שכך, ירדה בזאת הרגשת 'כבדות' על אברהם אבינו, בחשבו לנפשו 'וכי מה צורך לי בכסף ובמקנה, הדורשים התנהלות אחרת מכפי שהורגלתי בה, תוך תשומת לב רבה לרכוש גשמי בעולם!'

לזאת מעיד הכתוב: 'וְאַבְרָם פָּבֵד מְאֹד בְּמִקְנֵה בִפְסָף וּבְזָהָב', לאמור: כל הרכוש הרב שנפל בחלקו, היה משרה עליו מין תחושת 'כבדות' כביכול, מכוח צדקותו.

[מי השלוח]

⁹ גמרא סנהדרין, קח ב.

¹⁰ להלן פרק יד, פסוקים יד-טז.

¹¹ משלי יג, כה.

¹² לעיל יב, טז.

גודל השמחה של אברהם אבינו בעת קיימו מצוות ברית מילה

אודות 'מידת השמחה' שאפפה את אברהם אבינו ע"ה בעת קיום מצוות ברית מילה בבשרו, כותב מרן "בית יעקב" דברים גבוהים ורמים – וכה הם דבריו:

בידוע הדבר, שקיום מצוות 'ברית מילה' אצל עם ישראל מצטיינת במידת 'שמחה יתירה' ונעשית ברוב גיל וחדווה לדורות עולם, כפי שדרשו רבותינו את הפסוק **"שֶׁשׁ אֲנָכִי עַל-אֶמְרָתְךָ"**¹³ על מצוות ברית מילה, ואף קבעו בנוגע אליה כי **"מצווה שהיו ישראל מקיימים בשמחה, עדיין עושים אותה בשמחה"**¹⁴!

מהיכן נובעת שמחה עצומה זו של ישראל, בעת קיום מצוות ברית 'מילה'??

אומר רבנו "בית יעקב", כי השמחה במצוות מילה נובעת מאופן קיומה של המצווה לראשונה בידי אברהם אבינו, שהיה הנימול הראשון. שכן בעת שנצטווה אברהם אבינו מפי הקב"ה על המילה, היה שש ושמח עד מאוד בקיום מצווה זאת. ומכוח שמחה עצומה זו שהייתה באברהם אבינו בעת קיום המצווה, הונחלה השמחה שלו בקיום המצווה לעם ישראל, עד לסוף כל הדורות!

מוסיף ומאיר רבנו 'בית יעקב':

"באם נרצה לשער את גודל שמחת ליבו של אברהם אבינו בשעה שקיים בעצמו לראשונה מצווה יקרה זו, עלינו לתאר לעצמנו שבמצוותו גנוזה הייתה שמחה יתירה במידה רבה שכזו, עד שהייתה שקולה כנגד כל שמחת ישראל לדורות עולם, בקימם את המצווה של 'ברית מילה'! נקל אפוא לשער בזאת את גודל מידת השמחה, שאפפה את נפשו של אברהם אז.

[בית יעקב]

וְאַבְרָהָם בֶּן-תְּשָׁעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה, בְּהַמְלוֹ בְּשֶׁר עֶרְלָתוֹ

(בראשית י"ז, כ"ד)

לכאורה יש להבין, מדוע נצטווה אברהם אבינו מפי השם יתברך על המילה רק לעת זקנותו, בהגיעו לשנתו התשעים ותשע – ולא קודם לכן? וכי על שום מה הונח משמים לאברהם להישאר בלתי "תמים" עד לעת זקנותו המופלגת??

¹³ תהלים קיט, קסב.

¹⁴ שבת קל, א.

מאיר בעניין מרן "בית יעקב":

"עבודת השם" של אברהם אבינו בטרם נימול, כרוכה הייתה מצדו בקשיים בלתי רגילים. שכן קודם שמל אברהם את עצמו, כאשר גופו טרם נתקדש בקדושת הברית, הייתה כל פעולת עבודה מצדו של אברהם כרוכה אצלו "בעבודות ובירורים" עד אין לשער, לפי שכוחות הגוף החומריים היו מעכבים ומכבידים עליו בדרכו. לזאת הוצרך אברהם לכל מיני "עבודות" לשבר את גופו, עד שזו עלתה בידו. ואלו לאחר המילה, נפתחו בפני אברהם אבינו שערי זיו ואורה וגופו נודרך ביותר, עד שכבר לא נזקק בדרכו ל"עבודות" כבדות כמקדם.

אכן דווקא בשל עובדה זו – מטעים רבנו – נודעה יקרות מיוחדת בעיני השם יתברך לעבודותיו ויגיעותיו של אברהם אבינו לפני המילה, וחפץ בהן מאד. לפי שגלוי וידוע לפניו יתברך כי בעבודותיו הללו אברהם קונה לעצמו רוב חיים וחסד, כדרך כל עבודה ובירור שבא מצד האדם, שממציא לנפש האדם חיים וחסד, וזוהי מידה טובה ומעולה לפני אברהם.

אי-לכך, היה הקב"ה ממתין עם ציווי המילה במשך כל אותן השנים, למען לא יאבד אברהם מעבודותיו בקודש שהיה משקיע בימים אלה ברוב עמל ויגיעה.

ומדוע הגיע הציווי לאברהם על המילה בשנת הצ"ט לחייו דווקא?? מסביר רבנו בעל "בית יעקב", שאף בזאת טמון היה חשבון שמים עמוק ומדוקדק. שכן במלאות מאה שנים לחיי אדם, מוגדר האדם בלשון התנא¹⁵ "כאלו מת ועבר מן העולם!" היינו, עיקר שנותיו ושיעור קומתו של אדם נקבעים וכלולים בסך "מאה" שנות חיים שהן 'קומה שלימה' במספר, ורק מה שנכנס ונכלל בנפשו במסגרת מספר זה, נשאר חקוק בקרב לב האדם לעולם.

לאור זאת, אלמלי הייתה מילת אברהם נרחית עד למלאות לו מאה שנה, היה שיעור קומתו הרוחני של אברהם אבינו לוקה בחסר ובלתי ניתן היה להשלימו, והיה הדבר אצלו בבחינת "מַעֲנֵת לֹא־יִכָּל לְתַקֵּן"¹⁶! הלכך הגיע הציווי לאברהם על המילה בשנת צ"ט לחייו, בטרם הגיעו לשנת המאה, כאשר בכך היה סיפק ביד אברהם אבינו לבוא על תיקונו המלא מכל צדדיו.

יוצא אפוא, שבמכוון הגיע הציווי לאברהם על המילה בשנת צ"ט דווקא לימי חייו, לא לפני כן ולא לאחר מכן: 'לפני כן' לא – כדי שתימלא בו סאת דרכיו

¹⁵ מסכת אבות, פרק חמישי, משנה כא.

¹⁶ קהלת א, טו.

ועבודותיו בקודש לנחת רוח לפניו יתברך. ו'אחרי כן' גם לא – למען לא ימלאו לאברהם בינתיים מאה שנות חיים, בטרם ייחתם בגופו אות ברית קודש! וכיוון ששלמו צ"ט שנים לימי חיי אברהם – הגיע הרגע המכוון, שבו נצטווה אברהם מלפני השם יתברך על המילה.

(בית יעקב)

ט"ז תשרי – יום ב' דסוכות

אושפיזא דיצחק אבינו

יצחק אבינו ע"ה לפי מידתו בקדושה, הוצרך להישאר בארץ ישראל

**וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הָרָעַב הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בְיָמֵי אַבְרָהָם..
וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים.. וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אֵל-
תֵּרֵד מִצְרָיִמָה, שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלָיךְ**

[בראשית כו, א-ב]

מדוע על יצחק אבינו נאסר בעת הרעב לנסוע למצרים – בעוד שאברהם אבינו לא מצינו בו שנאסרה עליו היציאה מן הארץ במהלך 'הרעב הראשון', והוא אכן נסע למצרים?

מבאר רבנו הקדוש "מי השלוח":

בידוע כי מידתו של יצחק אבינו הינה 'מידת הגבורה', שיסודה ביראה יתירה בבחינת "פחד יצחק". מי ששורשו במידת יראה עילאית כזו, עליו לחיות את חייו באופן של 'צמצום' והגבלה תוך שמירה מתמדת מכל מכשול שלא יאונה לנפשו, לבל ייקלע למקום זר ששם עלול לבוא לידי ניסיון במידותיו ובענייניו.

מסיבה זו, היה יצחק אבינו מְצֻנָּה ועומד בזהירות יתירה לבל יעזוב את מקומו שבארץ ישראל למטרת חיפוש פרנסה, אלא הוזהר להמתין עד שתגיע אליו ישועת השם במקומו ובארצו, בהתאם למידת הצמצום שנוקט היה בה תדיר.

מה שאין כן אברהם אבינו שמידה אחרת הייתה בו, והיא מידת התפשטות החסדים בבחינת "חסד לאברהם" ויכול היה אפוא להתפשט בעבודתו כדרכו בקודש מבלי חשש – הלכך לא נזקק אברהם למגבלה זו כל עיקר.

ומסיים רבנו הקדוש "אורחות חיים", ב"תשלום" על "מי השלוח", וז"ל:

"וכן בכל נפש מִיִּשְׂרָאֵל, מִי שֶׁהוּא מְכִיר תְּכוֹנֶת נַפְשׁוֹ שֶׁהוּא 'מוֹגֵדֵר' [=היינו שנפשו גדורה ושמורה מטבעה], מוֹתֵר לוֹ לְנִסּוּעַ מִמְּקוֹמוֹ וּלְחֻזּוֹר אַחֵר סִיבָתוֹ לִפְרִנְסָה. אֲכֵן מִי שֶׁמְכִיר נִגְעֵי לִבּוֹ שִׁיכֹל לְבֹא חֲלִילָה ל'הִתְפַּשְׁטוֹת' [בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי] – זֶה צָרִיךְ לְהִמָּתֵן עַל יִשׁוּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁיזְמִין לוֹ בְּמִקְוָמוֹ וּבְבֵיתוֹ אִיזָה סִיבָה! [=עַד כֵּאן לִשׁוֹן רַבְּנוּ בַּעַל 'אִוְרָחוֹת חַיִּים']".

[**"מי השלוח"** סוף פרשת תולדות, ו"תשלום" שם]

בהתאם ליסוד האמור, מבאר מרן בעל "מי השלוח" את הסיבה והטעם לכך שאברהם אבינו לשם מציאת זיווג עבור בנו יצחק שלח עבדו אליעזר בשליחות מצווה זו, ולא את בנו יצחק שלא נקף שום אצבע בעניין – בניגוד ליצחק אבינו ששלח כידוע את בנו יעקב לבקש בעצמו אחר זיווג בבית לבן.

זאת לפי שאברהם אבינו ידע והכיר היטב בנפש יצחק בנו כי הינו "שורש כל היראות שבעולם" [=לשון רבנו 'מי השלוח'] ונשמר לחלוטין מכל פעולת מעשה אשר תוצאותיה אינן מבוררות ועלולות להתפשט בכיוון בלתי הגון, ועל שום כך יהיה נמנע מכל פעולה של מציאת זיווג מחשש פן לא יצליח למצוא את זיווג המתאים כפי שורשו והליכות קדשו. הלכך היה אברהם שולח לתכלית זו את עבדו אליעזר, שהוא יצא ויבוא במקומו, בכדי למצוא את הזיווג ליצחק.

[**"מי השלוח"** ח"א, פרשת חיי שרה]

יצחק אבינו כפי מידתו לא שייך היה שיקרב את הבריות לעבודה

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בְּגֵרָה. וַיִּזְרַע יִצְחָק. וַיְבָרְכֵהוּ ה'...

[בראשית כ"ו – ו, י"ב–י"ג]

יש להתבונן בנקודה דלהלן:

הנה אצל אברהם אבינו מצינו שהיה עושה נפשות למען אמונת הבורא כמאמר **"וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשָׂו בְּחֶרֶן"**¹⁷, ודרשו חז"ל **"אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים"**, וכן היה אברהם אבינו עוסק בנטיעת אש"ל ובהכנסת אורחים על מנת להכניס את הבריות תחת כנפי השכינה. אולם ביצחק אבינו, לא מצינו כי ימשיך בהנהגה עליונה זו. מדוע אכן לא??

משיב על כך מרן הקדוש בעל "אורחות חיים":

¹⁷ בראשית יב, ה, ורש"י שם.

מדרכו של אברהם אבינו, שהיה נוהג ב"מידת החסד". באמצעות מידה זו התפשט בגודל חסדיו ופרש כנפיו על פני יושבי הארץ לקרבם לאמונת הבורא, מבלי הבדל בין אדם לאדם וללא בדיקה לעומקם של מעשי איש ותחבולותיו, אם נקיים ומבוררים המה.

לא כן הייתה מידת יצחק אבינו, שהיה דגול 'במידת הגבורה' ובסוד הצמצום. אי לכך, היה יצחק כפי דרכו בקודש עוסק בבירורים ובצמצומים עד לעומק הדברים, כדי שבאמצעות בירורים הללו תצא הצמיחה הפנימית יפה ומבוררת.

זהו בעצם סוד אותה "זריעה" שהיה יצחק זורע בארץ כמאמר הכתוב "וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהוּא" – על שום שכל מעשיו והליכותיו של יצחק היו במתכונת של "זריעה" שמפסדת את הזרע בקרקע, אולם מתמצית כוחה הפנימי של הזריעה עולה כפורחת צמיחה יפה ומבוררת המכילה בקרבה את כוח נקודת התמצית, כשהוא נקי וזך מכל פסולת. וזהו "וַיִּבְרָכְהוּ ה'" בתוצאה המשובחת של זריעתו, שהיא תרומת מדתו של יצחק.

מכיוון שהיה יצחק אבינו עוסק בבירורים אלו, והיה מנפה תדיר את הפסולת מן הסולת מחמת שירא היה בנפשו להוציא מתחת ידיו מעשה בלתי מבורר – הלכך לא נמצא אצלו ובמחיצתו מקום לכל אותם 'גרים' מרובים שהתגייירו בימי אברהם, לפי שהיו הדרישות במחיצתו של יצחק גבוהות מדי עבורם... ועל שום כך לא יכלו הללו להימצא תדיר במחיצת קדשו, ולהידבק במידותיו ובדרכו המיוחדת של יצחק.

[סוד ישרים לחג הסוכות, עניין ע"ו]

י"ז תשרי – יום ג' דסוכות

אושפיזא דיעקב אבינו

וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו..

[בראשית כט, א]

מהו לשון "וישא יעקב רגליו" האמור בהליכת יעקב?

מפרש רבנו בעל "בית יעקב":

'קומת אדם' משולה הינה לשיעור דרגתו בקדושה: בעוד שראש הוא "מלך האברים" בתור משכן השכל והדעת שבאדם, והוא רומז לדרגה גבוהה שברוחניות הנפש; הרי "רגליים" לעומת זאת רומזות לבחינות הנמוכות שבאדם, המשולות לרגליים הללו שבהן האדם דורך על פני הארץ הנמוכה והשפלה.

הכתוב מדגיש בזאת לגבי יעקב אבינו, כי "חלוקה" זו שתקפה אצל כל אדם באשר הוא – אצל יעקב אבינו לא 'תפסה'. שכן יעקב אבינו עבד על עצמו ועל אברי גופו במידה גרושה כזו, עד כי "וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו" – היינו יעקב הגביה את "רגליו" שהן בחינות הנמוכות שבגופו להיותן נמשכות תמיד אחר הראש, עד שהתרוממו מעצמן ללכת אחרי 'הראש' שהינו משכן השכל.

כה בעצימות הטביע יעקב את כוח הקדושה בקרב אברי גופו, עד שכל אבריו כולל אלה שפועלים ברגל שלא מדעת אדם, נעשו מורגלים בעבודתו יתברך ופעלו לפי השכל, בבחינת מאמר התנא שהיה מעיד בעצמו: "מחזיק אנוכי טובה לראשי בשל כך, שתיכף עם הגיעי ל'מודים' רוכן הוא מעצמו ומשתחוה"¹⁸. משמעות הדברים הינה כאמור, שהגוף נעשה מורגל ודרוך בעבודת הבורא.

(בית יעקב)

*

וַיֹּתֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ, וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר.. [בראשית לב, כה]

"וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ". אמר רבי יהושע בן לוי, מלמד שהעלו אבק ברגליהם עד כיסא הכבוד!

[גמרא חולין צא.]

אומר מרן אדמו"ר רבנו גרשון חנוך העניך זצלה"ה בספרו "סוד ישרים":

יעקב אבינו עליו השלום, אף שהיה בבחינת **"וַיֹּתֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ"** ונדמה היה בעיני עצמו לבחינת "אבק" שאינו מצמיח, היינו שנעלם הימנו אור הישועה – מכל מקום לא היה מייאש את עצמו חלילה, אלא היה בוטח בהשם יתברך בכל נפשו ומאודו כי בוא תבוא הימנו הישועה. וזהו שרומזת הגמרא באמרה שאבק רגליהם עלה עד לכיסא הכבוד – לאמור: אפילו 'אבק' שברגליו, הרומו למקום הנמוך ביותר שבאדם, "העלה" יעקב אותו במבטו למרומים 'עד לכיסא הכבוד' בתקווה תמידית לישועת השם שתגיע כהרף עין!

ומסיים רבנו בזה הלשון:

"וכן פעל יעקב אבינו בלב זרעו עד עולם, בזה שעלה אבק רגליו עד כיסא הכבוד – שיהיה תמיד בטוחות בלבב ישראל בקביעות, אשר אף מי שהוא בדרגה הנמוכה ביותר, מכל מקום לא יסור ח"ו בטחונו מה', ויהיה יודע בטח שיש לו גם כן דרך לעלות עד כיסא הכבוד!"

[**"סוד ישרים"** לחג הסוכות, עניין ד]

¹⁸ תלמוד ירושלמי, פרק שני דברכות.

כוח אמונתו הגדולה של יעקב אבינו ע"ה ומבטחו בהשי"ת בכל מצב
**וַיִּקְמוּ כָל-בָּנָיו וְכָל-בְּנֵי לֵנָחְמוֹ, וַיִּמָּאֵן לְהִתְנַחֵם, וַיֹּאמֶר כִּי-
 אֵירֵד אֶל-בְּנֵי אָבִל שְׂאֵלָה**

[בראשית לז, לה]

"אָבִל שְׂאֵלָה" – כפשוטו לשון קבר הוא.

"ומדרשו – גיהינם. סימן זה היה מסור בידי מפי הגבורה, אם לא ימות
 אחד מבני בחיי, מובטח אני שאיני רואה פני גיהינם!"

[רש"י]

דרש על כך רבנו הגדול "בית יעקב":

צאו וראו, עד היכן גדלה בזאת אמונתו הפשוטה של יעקב אבינו עליו השלום,
 ועד כמה הייתה אחיזתו איתנה בה' אלוקיו, אף בימים אלה הקשים לו מנשוא.

שהרי עד כה היה יעקב אבינו מתהלך לפי תומו וחש בטוח בנפשו, למרות היותו
 למוד בחייו בניסיונות וצרות רבות שהקיפוהו מכל עבר, דוגמת צרת לבן הארמי
 וסייעתו, רדיפת עשו ואנשיו, צרת דינה ושכם, מלחמותיו במלכי האמורי ועוד
 כהנה – מכל מקום כל ניסיונותיו וקורבנותיו על מזבח ההליכה בדרכי השם לא
 הכהו את רוחו של יעקב ולא הרפו את ידיו חלילה. בפרט לאור הידיעה כי
 שמורים עבורו חיי עולם הבא 'ואינו רואה פני גיהינם', כפי שהיה הסימן מסור
 בידו 'מפי הגבורה' כי לא יעזוב נפשו לשאול ולא ייתן לאיש חסידו לראות שחת.
 דבר זה בעצמו היה בו משום חיזוק ותמיכה בנפשו ונסך בו כוח ועוז ברוחו.

אלא שכעת "קפץ עליו רוגזו של יוסף" – שניפץ ליעקב כל מבטח חייו בפניו.

שכן כאלו לא די ליעקב אבינו בעצם הגזירה שניחתה על ראשו, בהיקרע מעמו
 בחתף אישון עינו ומחמל נפשו 'בן פורת יוסף' שבדמותו ראה יעקב אבינו את
 המשך שלשלת הקדושה ואת מסורת ההנהגה בכרם בית ישראל. כאלו אין די
 בכך עבור יעקב בעצם האסון ובנסיבות הנוראיות שבהן מצא יוסף את מותו
 כמאמר הכתוב **"חַיָּה רָעָה אֶכְלָתָהּ, טָרֶף טָרֶף יוֹסֵף"**¹⁹! עוד נוספה לו צרה על
 צרתו ושבר על שברו, כאשר כל משענו בחיי עולם הבא קרס למול עיניו. שכן
 מבטחו של יעקב התבטא כאמור בסימן המסור בידו שבניו אינם מתים בחייו,
 ואלו עתה לאחר ששיכל בחייו את יוסף בנו, שוב לא נותר בידו כל מבטח ומשען
 בביכול, ונראה היה בעיניו כאלו אבוד הינו משני העולמות, חס וחלילה..

ואם עדיין אין די עבורו בכל אלה, נוסף לו יגון על יגונו בהסתלקות 'שכינה
 הקדושה' שלא שרתה עליו במשך אותן שנות היעדרו של יוסף! זאת מפאת

¹⁹ בראשית לז, לג.

שקיעתו באבל על בנו, והרי כידוע אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה²⁰. הייתה זו אפוא "עת צרה ליעקב" שכמוה לא נהייתה מימות עולם.

והנה, במצב קודר ומייאש כזה, נעמדה לכאורה בפני יעקב הברירה לעזוב מעתה את צדקתו בעבודת השם שלו, וישקיע מעתה לכל הפחות בחיי עולם הזה.. שהרי 'בן עולם הבא' כבר אינו, אזי לכל הפחות יציל לעצמו חלק ב'חיי שעה' שבעולם הזה.. כביכול.

אכן יעקב אבינו עליו השלום בחיר האבות, לא כן עמו, אלא ממשיך הינו בתומו באיתנות מבלי להרפות מעבודתו, בבחינת "אַחֲזִיתִיו וְלֹא אֶרְפֶּנּוּ"²¹! שכן יודע יעקב כפי שידועים זאת שאר צדיקי עולם, שאין ערך בעולם לחיי האדם בלעדי השם יתברך, שזולתו אפילו חיי שעה אין בהם טובה וחיים, ואפילו נשימת פיו מכוחו יתברך היא באה כמאמר "כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהִלָּה יְהוָה"²²! והרי על כל נשימה ונשימה יש לאדם להודות לפני ה', ממילא אף על חיי שעה פשוטים יש לו צורך להודות ולשמוח, ובזה דבק עצמו יעקב בבורא עולם והתחזק בה' אלוקיו.

זהו סוד כוחו של יעקב אבינו ונחלת חלקו לעולם, שאינו מייאש עצמו בשום מצב שהוא, ומקומו לא יניחנו למרות כל ההרפתקאות שעוברות עליו. ומדעת קדושים זה נשרש הדבר בלב כל ישראל, שיהיה ליבם תמיד דבוק בה' יתברך בכל עניינם ומצבם!

[בית יעקב, אותיות ג, יב]

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.. [בראשית מז, כח]

מדוע בתיבת "וַיְחִי" נזכר אבינו בשם "יַעֲקֹב" (=בניגוד לפסוק הבא שבו נתכנה "יִשְׂרָאֵל" – כמאמר "ויקרבו ימי יִשְׂרָאֵל")?

מבאר רבנו הקדוש "אורחות חיים" זי"ע:

כוחו הגדול של יעקב אבינו וגדולתו המיוחדת, באה לכלל ביטוי בכך שלא זו בלבד בעת עסקו בענייני 'מושכלות' היה יעקב דבק בקדושה העליונה, אלא אף בעסקו בענייני הגוף ובעסקי "עולם הזה" שהם חלקים הנמוכים שבנפש אדם – אף באלה היה יעקב דבוק ב"שורש החיים" שלו. דבקות העצומה של יעקב אבינו הקיפה את כל חלקי הנפש שבו – למן הפסגה הנשגבה ביותר ועד

20

21 שיר השירים ג, ד.

22 תהלים קנ, ו.

לתחתית הנמוכה ביותר, ונפשו הגדולה קשורה הייתה בקשר אמיץ לשורשה העליון בשמי שמים מבלי שום שיור.

וזוהו שמודיע לנו הכתוב: "וַיְהִי יַעֲקֹב" – אף במדרגה התחתונה המכונה "יעקב" (=מלשון "עקב" שהינו חלק הנמוך שבאדם), היה יעקב דבק בבחינת "וַיְהִי" בשורש החיים שלו העליון.

ובאמצעות קדושה נשגבה זו זכה יעקב למה שלא זכה איש מלפניו ולאחריו, כי "דמות דיוקנו חקוקה מתחת לכיסא הכבוד", עקב היותו בבחינת "מרכבה" ל'כבוד שמים' בעולם (=כמובא במדרש²³).

(תפארת החנוכי)

י"ח תשרי – יום ד' דסוכות

אושפיזא דמשה רבנו

סגולת משה רבנו ע"ה שהיה מנוגב מכל חמדות עולם הזה

וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה, וַתֹּאמֶר, כִּי מִן-הַפִּימִם מְשִׁיתָהוּ

(שמות ב, י"א)

לכאורה יפלא:

וכי על שום עובדה צדדית זו גרידא, שמשה רבנו 'נמשה' בילדותו מן המים – ייקבע כך שמו של 'משה' אדון הנביאים בתורתנו הנצחית לדורות עולם?

מבאר רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע, מיסוד אביו רבנו הקדוש "מי השלוח":

השם "משה" – הינו מאפיין את מהותו וקו אופיו היקר והספון של משה רבנו, גואלן של ישראל ורבן של נביאים.

שכן "מים" הללו הנזכרים בכתוב אינם 'מים' סתם, אלא עניין פנימי רמוז בהם. "מים" הינם רומזים כנודע אל תאוות העולם וחמדותיו, השוטפות בנפשו של אדם כשטף נהר במרוצתו. "יסוד המים" הינו אחד מן ארבעת יסודות הבריאה שמהם מורכב האדם (=שהם עפר, רוח, אש, מים), ומן יסוד המים נמשכות להן כל תשוקותיו של האדם ותאוותיו החומריות²⁴.

²³ ראו בראשית רבה, סדר וישלח, פרשה פב: "אמר ריש לקיש, האבות הן הן המרכבה" (ע"כ).

²⁴ שערי קדושה, שער א וב'; משנת חסידים, מסכת ההרכבה.

מאפיין נוסף שקיים במים הינו – היותם משוללים גוון עצמי כלשהו²⁵.

מציין לאור זאת רבנו "בית יעקב":

אופיו המיוחד של משה רבנו, אשר רוממו ונשאו מעל לכל אדם נברא בעולם – התבטא בהיות נפשו של משה רבנו זכה ונקייה תדיר מכל שמץ של חמדה עצמית, ובכך שבכל עת היה משה עומד לפני השם 'במצב הֶכֶן' לקראת קיום רצון הבורא יתברך ומילוי שליחותו. כל ישותו של משה רבנו הייתה אומרת תדיר 'מילוי רצונו יתברך' מבלי גוון עצמי וללא רצון אישי כלשהו.

הלכך זה שמו וזה זכרו בתורה הקדושה "מֹשֶׁה", ושם זה נאה לו והוא יאה לשמו: שכן "מֹשֶׁה" ומסולק הינו משה רבנו מכל 'מים' וחשק שבעולם, ואין קיימת בקרבו שום נגיעה אנושית מסוג כלשהו. כל מהותו של משה רבנו מהווה חטיבה אחת של ביטול עצמי, ונכונות לעשיית רצונו יתברך ומילוי שליחותו. השם 'משה' הנו מבטא אפוא את מהותו ואופיו הפנימי של אדון הנביאים.

(בית יעקב' על יסוד דברי רבנו הקדוש 'מי השלוח')

בזאת מסביר רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע את העובדה, מדוע נבחר משה רבנו דווקא, לשליחות העליונה לשמש בתור 'גואלן של ישראל':

זאת לפי ש"שעבוד מצרים" התבטא בעיקר בשעבוד נפשם ורצונם של ישראל לאומת מצרים. אי-לכך "גאולת מצרים" זו, שמגמתה העיקרית להפוך את בני ישראל לעם 'בני חורין' מן השעבוד לתאוותיו הגשמיות, צריכה הייתה לבוא באמצעות אישיות מרוממת, נקייה וחפה בעצמה מכל שמץ של שעבוד שכזה.

על האיש שנבחר לשליחות קודש זו להיות טהור מכל רבב של שעבוד הנפש, שכן באם יימצא בליבו שמץ של שעבוד כלשהו לרצון עצמי או לתאוות כלשהן, הינו נזקק בעצמו לגאולה, וכיצד ישוחרר הוא, והלוא "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים"! ומכל שכן שאין בכוחו להתיר חבושים אחרים זולתו..

הלכך, לתפקיד "גואלם של ישראל" נבחר זה האיש משה רבנו עליו השלום, שמעולם לא קם בארץ אדם "בן חורין" אמיתי ומושלם כמוהו, החף בנפשו מכל זיק של שעבוד נפשי, מלבד כפיפות מוחלטת אליו יתברך. זהו האיש משה, שנמצא מתאים יותר מכל לשליחות האלוהית הנעלה להוציא את בני ישראל מתחת שעבוד יד מצרים.

[בית יעקב]

²⁵ כן מבואר בספרים, שהמים מקבלים גוון של הכלי שהם בתוכו, או מהשתקפות המראות שלמעלה.

משה רבנו ע"ה היה חש בתדירות בהשראה האלוקית שבבריאה

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו.. וַיִּקְחוּ אֶת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה.. וַיִּקְרְבוּ כָל-הָעֵדָה וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי ה', וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ, וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ה'

[ויקרא ט, א, ה-ו]

"לפי שכל שבעת ימי המילואים שהעמידו משה למשכן ושימש בו, ופירקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה. והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה: "כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו, ונדע שנתכפר לנו עוון העגל!"

"לכך אמר להם משה "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ" – אהרן אחי כדאי וחשוב הוא ממני, שעל ידי קורבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם, ותדעו שהמקום בחר בו!"

[רש"י, ויקרא ט-כג]

השאלה היא:

מדוע אכן לא שרתה השכינה במשכן מקודם לכן, בימים שבהם משה שימש במשכן? כלום משה רבנו נמצא בלתי ראוי שתשרה השכינה במשכן על ידו? מאיר מרן הקדוש "בית יעקב":

המשכן, תכליתו לגלם את 'השראת השכינה' בין ברואי עולם, ותעודתו הינה המשכת הנוכחות האלוקית בקרב מעשה הבריאה. עבודת הכהן במשכן משמשת עדות לכך, שהשכינה שורה בישראל ועבודתם רצויה לפניו יתברך.

והנה משה רבנו עליו השלום, במדרגתו העליונה ששרוי היה בה תדיר, היה חש בתמידות בהשראה האלוקית שבבריאה, שכן 'שכינה מדברת מתוך גרונו' של משה²⁶! כמאמר הכתוב 'פֶּה אֶל-פֶּה אֶדְבָּר בּוֹ'²⁷. במחיצתו של משה רבנו, הייתה אפוא הבהירות האלוקית שרויה באופן בלתי פוסק.

אי לזאת, בהירות האור שנדרשת במשכן אינה יכולה להגיע מכוח 'עבודתו' של משה. שכן משה רבנו, כפי מדרגתו הנשגבה, מעולם לא חסרה אצלו ההכרה התמידית בהשראת השכינה בעולם, שזוהי תכלית העליונה אשר לשמה נועדו עבודות המשכן בבחינת 'עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל'²⁸! משה רבנו, לא הוזקק לשום עבודה מיוחדת מצדו בכדי להגיע לכלל אותה

²⁶ ראה זוהר הקדוש, חלק שלישי, דף רלב ע"א (בשינוי לשון).

²⁷ במדבר יב, ח.

²⁸ שבת כב, ב.

הכרה נשגבה, שפיעמה בקרבו ממילא, הלכך לא הייתה עבודתו של משה במשכן מסוגלת להועיל לישראל למען תכלית נדרשת זו.

אכן אהרן הכהן לעומתו, מידה אחרת הייתה בו, ששרוי היה תמיד בקרב ישראל בבחינת "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"²⁹. בעבודתו זו, נוכח היה אהרן באורח ישיר בהסתר האופף ומכסה על האור האלוקי שבבריאה, הלכך היה זה דווקא אהרן הכהן שנמצא מסוגל ומתאים למלא אחר תעודה זו של השראת השכינה במשכן! באמצעות עבודתו במשכן העדות, היה אהרן משבר כל כוחות ההסתר, וגורם לשכינה לזרוח במשכן באורח קבע.

היה זה אפוא מכוח עבודתו של אהרן הכהן – ולא באמצעות עבודת משה רבנו, שהשראת השכינה הגיעה לכלל הכרה גלויה בתוככי 'משכן העדות'.

[בית יעקב, פרשת שמיני]

מוסיף רבנו "בית יעקב":

מפאת מציאותו ודרגתו האמורה של משה רבנו, לא היה המשכן נשאר על תילו במשך שבעת ימי המילואים במהלך עבודת משה במשכן, אלא היו מפרקים אותו מידי יום ביומו, ולמחרת היה המשכן חוזר ומוקם על תילו.

לפי שאצל משה רבנו מעולם לא שררה הסתרת בהירות, אי לכך לא היה קיים צורך כפי מדרגתו בקיום 'קבע' של המשכן, כי אם רק בשעת 'העבודה', עבור יותר מכך לא נדרשה עמידתו.

רק מיום השמיני והלאה, כשהחלה עבודתו של אהרן שהינה בגדר גילוי הסתר והארת במשכן, נוצר צורך בעמידת המשכן באורח קבע, על מנת שהמשכן יחל במילוי ייעודו להאיר מאור שכינתו יתברך בתמידות בליבות בני ישראל.

[בית יעקב, שם]

*

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם.. [במדבר יב, ג]

לכאורה קשה עד בלתי נתפס הינו דבר זה:

הכיצד היה משה רבנו רבן של נביאים, מרגיש בנפשו שפלות כה גדולה? כלום לא חש משה בעובדה המפליאה וחסרת התקדים כי השם יתברך בכבודו ידבר עמו "פנים אל פנים" כלשון מאמר הכתוב? האם לא היה משה רבנו מודע כלל לזאת, שאך הוא לבדו מכל העם זכה לכך שתינתן על ידו תורה לישראל?!

²⁹ "הלל אומר, הוי מתלמידי דל אהרן... אהב את הבריות ומקרבן לתורה". (אבות פרק א משנה יב)

מבאר בזאת מרן הקדוש בעל "מי השלוח":

לאמתו של דבר, לא נעלמה ממשוה רבנו ידיעה זו כי השם יתברך בחר בו לדבר אל בני ישראל, שכן ידיעה זו היה חי עמה כל הזמן, ונכון היה לדיבור תדיר.

אכן כסבור היה משה רבנו, כי אין בעובדה זו לעצמה, פלאית ככל שתהא, בכדי להעיד מאומה אודות גדלותו "העצמית" כביכול. שכן ידע משה והכיר בכך, כי אותן מעלות וכוחות שנמצאים בקרבו, לא מכוחו העצמי הם באים ואינם משלו, אלא הכול מלמעלה מגיע מכוח נתינתו והשפעתו של הקדוש ברוך הוא, וכולם נועדו לצורך ישראל קדושים בלבד.

הא למה הדבר דומה?? לבעל-הבית, שמסדר את שולחנו בכלים וכוסות עבור בני הבית המסובים לסעודה, כשאחת הכוסות ניתנת בראש השולחן לשימוש בעל הבית. כלום בשל עובדה זו יש לכוס "מעלה" על פני שאר כל הכוסות, לפי שהוא נבחר בידי בעל-הבית להעמידה בראש השולחן?? פשיטא שלא! שכן במידה זו יכול היה בעל הבית לבחור בכוס אחרת, ולהניח אותה בראש! אלא איתרע מזלו ואותו 'כבוד' לעמוד בראש השולחן נפל בחלקו שלו – ותו לא.

אף כאן, משה רבנו היה מחזיק בעצמו כי איננו ראוי כלל לשבח ולתהילה, וכי בה במידה אילו נבחר איש ישראל אחר להינתן התורה על ידו, היה זוכה בעצמו לכל אותן מעלות ומדרגות רמות שלהן זכה הוא – משה רבנו.

לזאת מעידה התורה הקדושה על משה רבנו, כפי שלא העידה על שום נברא בעולם: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה"!!

(מי השלוח חלק ב, למסכת סוכה דף כו.)

וְתִדְבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה... וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם..
(במדבר יב, א, ג)

מה עניין פסוק זה לכאן?

אומר על כך רבנו "מי השלוח":

הלוא דיבורים הללו של אהרן ומרים הגיעו מן הסתם לאוזני משה, מדוע אם כן לא מצינו למשה כי יענה עליהם דבר ולא חצי דבר, רק לא התייחס להם כלל, ומדוע לא ניסה משה לפחות לטהר את שמו מכל שמץ חשד??

אלא שהיא הנותנת: מכיוון שמשוה רבנו כה נמוך ושפל היה בעיני עצמו, כעדות התורה הקדושה – הלכך לא שיער בדעתו כי יש בדברים נימת ביקורת עליו, אלא ציון עובדה בעלמא ותו לא!

וזהו שמציינת התורה את עניוּתו של משה רבנו בדיוק במקום זה:

"וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד" – ולכן לא עלתה בדעתו של משה כלל מה שאהרן ומרים מדברים עליו.

(מי השלוח)

י"ט תשרי – יום ה' דסוכות

אושפיזא דאהרן הכהן

אהרן הכהן היה ממולא בהשתוקקות קדושה לעבודה

פַּעַמָּן זָהָב וְרִמּוֹן, פַּעַמָּן זָהָב וְרִמּוֹן, עַל-שׁוּלֵי הַמַּעִיל סָבִיב. וְהָיָה עַל אֹהֶרֶן לְשִׁרְתּוֹ, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בָּבֹאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ... וְלֹא יָמוּת

(שמות כה, לד-ה)

מהו "וְלֹא יָמוּת" האמור בכתוב (=וראה רש"י), ומה עניין אזהרה זאת אל **וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בָּבֹאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ** הנזכר בהמשך?

רבנו הקדוש בעל "בית יעקב" זי"ע מבאר את הדבר כך:

אהרן, הכהן הגדול, ליבו כה ממולא בקדושה ובהשתוקקות לעבודה, עד כי בעת כניסתו אל ההיכל לעמוד ולשרת לפני ה' עשוי היה לשכוח לגמרי היכן הוא נמצא, ונפשו עשויה להידבק לבוראה מתוך כלות הנפש! כדרך שאכן אירע אצל בניו נדב ואביהוא, בהקריבם אש זרה לפני ה' – שנכספה וגם כלתה נפשם לאלוקי צורם ונשמתם יצאה בקודש בתוככי אהל מועד.

אי לכך זקוק הינו כהן הגדול אל כמין "תזכורת" בעבודת קדשו, לבל 'תיסחף' נפשו אל על, שכן מוטל עליו לבצע את תפקידו ועבודתו בקודש עלי אדמות כרצון השם יתברך, על מנת לכפר על בני ישראל ולגרום להשראת השכינה בקרבם.

לתכלית זו משמש ועומד בגד ה"מעיל", העטור בפעמונים עם רימונים.

שכן בעת אשר **"נִשְׁמַע קוֹלוֹ בָּבֹאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ"** היה הכהן הגדול שומע באוזניו את צלילי "פעמון ורימון", ו'קול' זה מחזירו היה לחיי-חיותו בעולם הזה. שכן זקוק הינו הדור כולו וזקוק הוא הכהן בעצמו לעבודת הקודש במשכן העדות, כאן עלי-אדמות. ואז ממילא **"וְלֹא יָמוּת"** הכהן ב'מיתת נשיקה' – מתוך כלות נפשו אל האלוקים!

(בית יעקב; ועיי' עוד מה שביאר בסגולת

עניין 'פעמון ורימון' בעבודת הכהן גדול)

העבודה אצל אהרן הכהן לא השתנתה מעולם במדרגתה

וַיַּעַשׂ בֵּן אֶהֱרֹן... כְּאִשֶּׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה (במדבר ח, ג)

"כְּאִשֶּׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה". להגיד שבחו של אהרן, שלא שינה!

(רש"י)

לכאורה מה רבותא יש בכך שאהרן לא שינה כלום ממצוות בוראו? וכי מדוע זה ישנה ממצוות השם?!

מבאר רבנו הקדוש "מי השלוח":

לשון **"שִׁינָה"** נושא בקרבו כפל משמעות: (א) לשון **"שינוי"**; (ב) לשון **"כפילות"** כמו **"עבר ושנה"**.

בעת שאדם מצטווה במצווה כלשהי, מטבע הדברים בפעם הראשונה שהינו מקיים המצווה הדבר נעשה מתוך התלהבות ו"ברעץ" (=להט) שמאפיינים קיום מצווה 'חדשה' המשאיר רושם בנפש האדם.

ברם ככל שנוקפים הימים ופעולת המצווה חוזרת אצלו שוב ושוב – חושי האדם מתקשים, וקיום המצווה לובש אצלו אופי של רגילות ו"מצוות אנשים מלומדה".. שוב אין פועם בקרבו אותו 'להט וחשק' שאפיינו את קיום המצווה בימי **"הִרְאִשִּׁית"** שלה. כזה הוא כוחו של **"הרגל"** באדם שנעשה אצלו מעין **"טבע"** – לטוב או למוטב. ה"חידוש" וברק שבמעשה נעלם, ההתלהבות הראשונית פגה, ואת מקומה תופסת תחושת ההרגל והשגרה.

אכן אצל אהרן, לא כך היה! למרות שאהרן הכהן עסק במצוות **"הדלקת הנרות"** מידי יום ביומו, מעולם לא איבדה אצלו ההדלקה מן התשוקה הראשיתית שלה: תמיד ובכל הדלקה נעשה הדבר אצלו באותה התלהבות וחיות, משל לראשונה בחייו הינו עובד עבודת קודש זו ומעלה את הנרות!

זהו החידוש הנפלא שהיה בולט בעבודת הקודש של אהרן הכהן.

וזהו שאומר כאן רש"י:

"וַיַּעַשׂ בֵּן אֶהֱרֹן" – הוקשה לרש"י, מהו לשון **"בֵּן"** שבפסוק? על כך משיב רש"י: **"להגיד שבחו של אהרן"**! הכתוב בא להדגיש את שבחו **"שלא שינה"**, היינו למרות שמדי יום ביומו חזר על פעולת ההדלקה, עם זאת לא השתנו אצלו פני הדברים ולא התיישנו במעשיו כלל, רק תמיד הייתה פעולת ההדלקה נעשית בידו כמו בפעם הראשונה, באותה התלהבות והתחדשות כבתחילה.

(מי השלוח)

וּלְלֹי אָמַר, תִּמְיָךְ וְאוֹרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידְךָ, אֲשֶׁר נָסִיתוֹ בְּמִסָּה, תְּרִיבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה (דברים לג, ח)

"ולמה נתפש אהרן [=בחטא מי מריבה], שנאמר (במדבר כ, יב) 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן, יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי?' אלא משל לבעל חוב שבא ליטול גרנו של לוזה, ונטל שלו ושל שכנו. אמר לו הלוזה, אם אני חייב, שכני מה חטא?"

"אף כך אמר משה רבנו: 'אני הקפדתי, אהרן מה חטא?' ועל כך הכתוב מקלסו (דברים לג, ח) "וּלְלֹי אָמַר, תִּמְיָךְ וְאוֹרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידְךָ, אֲשֶׁר נָסִיתוֹ בְּמִסָּה, תְּרִיבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה!"

[במדבר רבה, פרשת חוקת, פרשה יט, אות ט]

מה עניין המשל לנמשל?

מנהיר מרן הקדוש "מי השלוח":

אהרן הכהן, אוהב נאמן היה לאחיו משה עד מאוד, כעדות הכתוב "הלא אֶהְרֹן אָחִיךָ.. וְרֵאךְ וְשִׁמַּח בְּלִבּוֹ"³⁰

והנה מטבע האדם שאוהב לזולת בכנות, שיאהבנו בכל מצב שהוא, אפילו בעת שהינו מכיר בכך שחסרוננו של חברו גורם בעקיפין חיסרון גם לו בעצמו, מכל מקום ימשיך באהבתו ולא תיגרע אהבתו אליו בשל כך, כי על כן אוהב נאמן הינו לחברו בכל.

כן הדבר במעשה "מי מריבה", בעת שמשה רבנו במקום לדבר אל הסלע שייתן מימיו היכה בו, והדבר נחשב למשה לחטא. והנה אהרן אחיו, שעומד היה מן הצד ורואה כיצד משה במעשהו מחטיא את המטרה, יכול היה בגין זאת לפתח טינה כנגד משה, מפני שלבסוף אף הוא סובל היה בעניין, שהרי אמירה האלוקית הייתה מכוונת לשניהם – ומכל מקום שתק אהרן ולא העיר למשה כלום מתוך רוב אהבתו אליו.

וזהו שהמשיל המדרש הדבר ללוזה שבא מלוזה שלו ונטל גרנו וגורן של שכנו, ואיש השכן הלז למרות שלא היה לו עסק עם הלוזה מלבד עובדת היותו שכנו – החריש ולא אמר דבר.

על זאת קילסו הכתוב לאהרן באמרו "וּלְלֹי אָמַר... לְאִישׁ חֲסִידְךָ, אֲשֶׁר נָסִיתוֹ בְּמִסָּה תְּרִיבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה" – היינו: אף שיכול היה אהרן להצדיק את עצמו

³⁰ שמות ד, יד.

ולומר 'הן אני לא חטאתי כל מאומה, ולמה נענש הנני ביחד עם משה'?? מכל מקום החריש אהרן, ובכך עמד בגודל הניסיון, והכתוב מקלסו בגין כך כאמור.
[מי השלוח, חלק שני, פרשת וזאת הברכה]

כ' תשרי – יום ו' דסוכות

אושפיזא דיוסף הצדיק

וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא, וַיָּבֹא הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתּוֹ. וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בַּבִּגְדוֹ.. [בראשית לט, יא–יב]

"לעשות מלאכתו". לעשות צרכיו נכנס, אלא שנראית לו דמות דיוקנו של אביו.

(רש"י)

כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ר אברהם ישכר זצוק"ל, רגיל על לשונו לצטט את מאמר קדשו של הרה"ק רבי יצחק מווארקה זי"ע – בקשר לדברי רש"י הללו.

וכה היו דבריו של אדמו"ר מווארקה:

חז"ל הקדושים אומרים על הפסוק "וַיְהִי יוֹסֵף יִפְהֶֽתָּאֲר וַיִּפֶּה מִרְאָה"31:

"כיוון שראה (יוסף) עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו. אמר הקב"ה: "אביך מתאבל, ואתה מסלסל בשערך? חייך, שאני מגרה בך את הדוב", מיד "וַתִּשָּׂא אִשָּׁת־אֲדֹנָיו" (=רש"י, שם).

ולכאורה יש להבין:

מה אכן היו מניעיו של יוסף הצדיק, בעת שהחל להיות 'מסלסל בשערו'?

אלא שיוסף הצדיק חישב בנפשו, לאחר שהתמנה כמושל בבית פוטיפר, שבתור מושל בבית שר הטבחים עליו להיות "מעורה בין הבריות", וזוהי דרך הנכונה לפניו. על כך יצא הקצף משמים כלפי יוסף "אביך מתאבל, ואתה מסלסל בשערך"?? ואז "אמר הקב"ה: "חייך, שאני מגרה בך את הדוב" (אשת פוטיפר).

היינו:

מכיוון שראתה אשת פוטיפר את יוסף, והנה הדור הוא בלבשו וקווצותיו עשויות לו תלתלים כאחד הבחורים המצריים, והינו יפה תואר ויפה מראה –

31 בראשית לט, י.ו.

מיד "וְתִתְּפֹשֶׁהוּ בְּגִדָּיו!" כלומר בבגידתו בדרכו ובמלבושיו הדומים לשל מצרים, וכתוצאה מכך ניסתה לשדל אותו לעבירה, רחמנא ליצלן!

בשלב זה, לאחר שיוסף נוכח כי אשת אדוניו מעיזה פניה להחטיא את נפשו, ערך לעצמו "דין וחשבון" על מעשיו בחשבו לנפשו: "הכיצד מגיעה ערלית זו, למחשבה טמאה כזו כלפיי? הלא אין אלו דברים של מה בכך!"

והנה מיד בחשבו כן, אמר לנפשו: "לבטח אין זאת אלא על שום ששיניתי מן תארי העברי כאשר בראשונה, והחילותי לסלסל בשערי ולהתהדר במלבושי בדומה למצריים – אי לכך קרוני כדברים הללו, לפי שיש ל"סטרא אחרא" בביכול גישה אלי, ובשל כך הגעתי לדאבוני לניסיון מר שכזה!"

באותה שעה "נראית לו דמות דיוקנו של אביו" יעקב, כלומר: נראתה בעיניו (=מצאה חן בעיניו, מלשון "רואה אני את דברי אדמו"ן" – כתובות קח:) דמות דיוקנו של יעקב כפי שהשתקפה מפניו – בזקנו ובפאותיו, ובמלבושיו היהודיים, מבלי שום שינוי!... שזוהי דרך הישרה שיבור לו איש היהודי, לבל יבוא לידי ניסיון!

(כ"ק מרן מוהרא"י זצ"ל – בשם הרה"ק מווארקה זצוק"ל)

וְלֹא-יָכֹל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק.. וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל-אִישׁ מֵעֲלֵי, וְלֹא-עָמַד אִישׁ אֹתוֹ בְּהִתְנוּדַע יוֹסֵף אֶל-אָחִיו (בראשית מה, א)

כ"ק מרן מוהרא"י זצ"ל, רגיל בדבריו להזכיר אמרת קודש מפי זקנו אדמו"ר הקדוש בעל "חסד לאברהם" מרדומסק זצ"ל, שפירש את דברי הפסוק כך:

הנה יוסף הצדיק, לאחר שהושלך בידי אחיו לבור ונמכר על ידם לעבד עד שנתגלגל למצרים, והיה נמק במשך שנים עשרה שנה בבית האסורים.

והנה כעת, לאחר שאחיו באו למצרים ונעמדו מול פני יוסף, לאחר כל ההרפתקאות האלה שעברו על ראשו בגין מעשה המכירה של אחיו, היה יוסף יכול בצדק לנטור בליבו לאחיו ולהתרחק מהם כמידת האפשר, כדרך שמצוי אצל בני אדם שמריבים זה עם זה, ולאחר זמן מה עורכים פיוס ביניהם, שהאהבה הראשונה אינה שבה למקומה. אכן יוסף הצדיק לעומת זאת היה מכריז באוזניהם "אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מָכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם!" ולאחר כל זאת הננו מוצאים בתורה שהתחבר עמם באחוה וברעות, ואף בכה על צווארם!

וזהו שמציין הכתוב באמרו: "וְלֹא-עָמַד אִישׁ אֹתוֹ", פירוש: הכתוב מעיד כאן שאין ולא נמצא אדם בעולם שעמד במדרגה רמה כדוגמת יוסף, ואין מי שישווה אליו בדבר זה "בְּהִתְנוּדַע יוֹסֵף אֶל-אָחִיו" היינו בהתחברו על אחיו [= "בְּהִתְנוּדַע"

מלשון חיבור כמו "וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ"³². היינו שהתורה הקדושה מדגישה בזאת שלא היה אדם כדוגמת יוסף, שלאחר כל אשר עוללו לו אחיו, לא די שלא ביקש להתנקם בהם אלא אף חזר והתחבר עמהם! בבחינה זו עמד רק יוסף, ואיש לא עמד עמו בבחינה זו ובדבר זה.

עד כאן – מדברי אדמו"ר הרב הקדוש בעל "חסד לאברהם" זצ"ל מרדומסק.

מוסיף על כל אלה הדברים כ"ק מרן זצ"ל:

זהו שהכתוב מקדים ואומר "וַיִּקְרָא, הוֹצִיאוּ כָל־אִישׁ מִעֲלֵי" – רמז בזאת הכתוב כי יוסף הצדיק היה מוציא מעליו 'כָּל־אִישׁ' היינו כל חלקיו 'האישיים' עד שנעשה ליבו זך וטהור כמאמר "וְלֹא־עָמַד אִישׁ אֹתוֹ, בְּהִתְנַדַּע יוֹסֵף אֶל־אָחָיו!"

[כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל]

כ"א תשרי – הושענא רבא

אושפיזא דדוד המלך

דוד המלך ע"ה הלך תמיד במסירות נפש למען כבוד שמים

נִפְשִׁי בְּכַפִּי תָּמִיד, וְתוֹרַתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי (תהלים קיט, קט)

רגיל בפי קדשו של רבנו "מי השלוח" זי"ע לפרש, כי דוד המלך ע"ה היה מוכן תמיד למסור את נפשו עבור כבוד השם יתברך, ונכון היה לוותר בכל עת על 'לבושי' עולם הזה שלו למען 'כבוד שמים'. אולם הדבר שהיה מונע זאת ממנו הייתה ההכרה הברורה, כי תורתנו דורשת מן האדם 'קיום לבושים הגשמיים' בדמות הגוף וכוחותיו, שכן בלעדיהם מניין תהא בידו האפשרות לקיים את מצוותיו יתברך?? אין זאת אלא שרצון התורה כי נוסיף ונתקיים בעולם הזה 'למען אלהים חיים'!

וזהו שאומר דוד המלך ע"ה בפסוק זה:

"נִפְשִׁי בְּכַפִּי תָּמִיד" היינו מחזיק אנוכי נפשי 'בכפי' כמוכן בכל עת כביכול למוסרו חזרה ליוצרי, אולם "וְתוֹרַתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי" היינו שלא זו מנגד עיני רצונך יתברך שנשמתי תוסיף להתקיים בתוך גופי, למען אוכל על ידי כך להוסיף ולקיים את תורתך ואת מצוותיך!..

[מי השלוח, יבמות מט; תפארת יוסף, בפרשת אחרי]

³² בראשית ד, א.

"אֶשְׁמְעָה מִהִידְבָּר הָאֵל ה', כִּי־יִדְבָּר שְׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ וְאֶל־חֲסִידָיו"

(תהילים פה, ט)

מה בעצם פירוש המילים: **"אֶשְׁמְעָה מִהִידְבָּר הָאֵל ה'...?"**

אומר על כך רבנו **"מי השלוח"** זי"ע – כי פירוש הדברים הינו כך:

דוד המלך, מבקש היה מצדו להיוודע ולהיגלות **מהו נושא 'שיחותיו' ודיבוריו של המקום יתברך 'בינו לבין עצמו' כביכול**. לזאת, היה דוד המלך עושה כביכול אזנו כאפרכסת, בכדי לשמוע מה ידבר הבורא יתברך לעצמו.³³

ולבסוף – מה עלתה בידו של דוד לשמוע ממחיצת הבורא יתברך??

דוד המלך שמע **"מאחורי הפרגוד"** – **אומר רבנו** - כי הבורא יתברך עסוק בינו לעצמו **בטובתם של ישראל!** וכי מעייניו של הבורא נתונים תדיר כיצד להיטיב לעמו ולהשפיע עליהם רוב חיים וברכה ושלוש!

וזהו שהיה אומר דוד המלך: **"אֶשְׁמְעָה מִהִידְבָּר הָאֵל ה'"** – כלומר: חפץ הייתי לשמוע מה ידבר הא-ל על בניו **"בינו לבין עצמו"** כביכול, והנה שומע אני **"כִּי־יִדְבָּר שְׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ"**!..

*

מוסיף על כך נכדו של רבנו מאיזביצא, הלוא הוא מרן בעל "אורחות חיים":

כוונת הדברים היא, כי אפילו בשעה שהשם יתברך מנהל את העולם בענייני הטבע והאומות - מגמתו ועסקו לסובב העניינים כך, שתצא מהם תועלת גשמית או רוחנית עבור עם ישראל.

וזהו שאומר דוד המלך ע"ה **"אֶשְׁמְעָה מִהִידְבָּר הָאֵל ה'"**. וקשה, הכיצד שייך שבשר ודם יקשיב' כביכול אל דבר האלוקים, מה שידבר 'בינו לבין עצמו'!?

אלא הכוונה בדברים, כי בשעה שדוד המלך התבונן והביט בעין פקוחה על סדרי הנהגת עולם בידי הקב"ה, היה השם יתברך מאיר עיניו לראות כי סוף דבר הכול נעשה לטובתם של ישראל **"כִּי־יִדְבָּר שְׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ"**! כמאמר הכתוב בפרשה: **"כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֶךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל"**.³⁴

("סוד ישרים"** תניינא, מכתבי החסידים)**

³³ **השוו מדרש רבה בסוף פרשת שופטים:** "אמר דוד, מבקש הייתי לשמוע מהו שיחתו של הקב"ה על ישראל, ושמעתי שהיה עוסק בשלומן, שנאמר **"אֶשְׁמְעָה מִהִידְבָּר הָאֵל ה'**, כי ידבר שלום אֶל־עַמּוֹ". וראו עוד במדרש רבה, פרשת נשא, פרשה י"ב.

³⁴ להלן כד, א.

בברכת "וְהֵייתָ אֶךְ שִׁמְחָה!"

